

מראי מקומות - יבמות

כד:

שמא יאמרו דנתגירה בשביל זה [אף דבאמת גרותה מהני] (ולכאו' דברי רעק"א צ"ע, שהרי בתוספתא אי' בפירוש דמייירי גם בבא על השפחה, ולא רק משום לעז שמא בא על השפחה, וא"כ בכה"ג למה לא יכניסה, הא אין עוד חשש על חיזוק הלעז, וצ"ע).

ה. הסר ממך עקשות פה

ע' ברא"ש (ו', ז') שדן בנטען על הפנוי, והביא שי"א שמצוה לו להכניסה, וכמו דמצינו בתורה באונס ומפתה, וי"א שאין להכניסה, משום לזות שפתים. וכ' הרא"ש דמה שצותה התורה להכניס הנפגמה, זהו רק בודאי, אבל בקול, אין להחזיק הקול ולפגום שניהם.

ו. ואם באו עדי טומאה, אפי' יש לה כמה בנים, תצא הק' הריטב"א, פשיטא, הא אסורה לו מן התורה, ומשום בנים אין מתירין איסורים. ותי' דמייירי דהעדים אינם יודעים אם הי' באונס או ברצון, ולכן אשמעינן שתצא, ולא אמרי' אולי אנוסה היתה, ומשום בנים אוקי איתתא אחזקת כשרותה [מבואר דס"ל להריטב"א דאנוסה מותרת גם לבועל], קמ"ל דאמרי' דסתם מזנה בחזקת רצון היתה. א"כ, נקט עדים רק כדי לדייק מינה דאם אין עדי טומאה, אם יש לה בנים לא תצא.

ז. ואיבעית אימא הני מתנייתא רבי היא

פרש"י, דרבי מפיק אשה מבעלה בקול כל דהו. והק' תוס' על צד זה, דהא אין האשה נאסרת על בעלה אלא על עסקי קינוי וסתירה, או שיראוהו כדרך המנאפין. עוד הק', דלגבי בעל הו"ל קול דבתר נישואין, ואמרי' לקמן דלקלא דבתר נישואין לא חיישינן. עוד הק' הריטב"א דהא קי"ל דצריך להיות דבר ברוה, ואפי' עד אחד אינו אוסר אשתו עליו אא"כ הוי נאמן עליו כבי תרי, ודברי כיעור לא עדיפי מעד אחד. ולכן פירשו הראשונים דסוגיין מייירי לגבי איסור בועל, דמוציאין אותה מהנטען אם מוציאה בעלה בכה"ג [הגם דלא הי' מחוייב לעשות כן] ונשאת להנטען. ועוד פי' הריטב"א, ד"תצא" היינו תצא מבעלה, אבל לא דמחוייב לגרשה, אלא דאם לבו נוקפו ורוצה לגרשה, יכול לגרשה בעל כרחה, ואינה מקבלת כתובה, וכמו עוברת על דת משה ויהודית שאינה מקבלת כתובתה. וע' רא"ש (ח) בשם השאלות דפסק דאסורה בין לבעל ובין לבועל, והק' עליו הקו' הנ"ל. וכ' בשם ר' מאיר דל"ק, דהיכא שיש כאן עדי כיעור, אז הוי ממש כשני עדי טומאה, דמוכחא מילתא שיש כאן טומאה, ולכן לא ק' מהא דאינה נאסרת בעד א', ומהא דקול דבתר נישואין, שהרי זהו באמת עדיף, משום דעדים ראו דבר מכוער.

ולדינא, ע' בשו"ע (אה"ע י"א, א') שפסק דאסורה רק לבועל, וכדברי רוב ראשונים, אבל הרמ"א פסק דאסורה אפי' לבעל, וכשי' רש"י, השאלות ועוד ראשונים.

א. אף האי אינו נוטל בראוי כבמוחזק

פרש"י, האי יבם הנוטל פי שנים בנכסי אביו, דהיינו חלקו וחלק אחיו שמת, אינו נוטל בראוי כבמוחזק. וע' בריטב"א מה שהק' על רש"י מסוגיא דלקמן (מ), ומה שצידד ליישב בדעת רש"י. אבל עכ"פ כ' לפרש הגמ' באופ"א, דמה דאמרי' דאינו נוטל בראוי כבמוחזק, היינו גופא לומר שאינו נוטל חלק אחיו בירושת אביו, דאם מת אחיו בחיי אביהם, הירושה גופא של אביהם הוא מה שחשיב "ראוי", ואין אחיו היבם נוטלו כלל [וכן הביא בהגהות הגר"א בשם הר"ח, שאין היבם נוטל חלק אחיו בירושת אביהם, אא"כ אביהם מת תחלה].

ב. ואם כנס אין מוציאין מידו

פי' הנמוקי יוסף (ה: בדפי הר"ף) דמשום רננה אין מוציאין אשה מבעלה, דכתי' דרכי' דרכי' נועם.

ג. הלכה כדברי האומר כולם גרים הם

ע' בערוך לנר שמסיק דרב אינו חולק על הברייתא דקתני דאין מקבלין גרים בימי דוד ובימי שלמה, אלא ברייתא זו היינו רק לכתחלה, אבל אם גיירו ע"פ הדייטות, אין דוחין אותן, אלא מקבלין אותן, ודנין אותן כדין גרים. וכ"כ בביאור הגר"א (י"ד רס"ח, כ"ה), דאף דקי"ל שאין מקבלין גרים כאלו לכתחלה, גם קי"ל כרב, ומה דאמרי' דהלכה כדברי האומר כולם גרים, היינו בדיעבד.

ד. משום דר' אסי... הסר ממך עקשות פה וגו'

פרש"י, דאם נושאה, אתו לאחזוקי לקלא קמא. וכ' הריטב"א דמשמע מדברי רש"י דמתני' מייירי בנטען בקול או בעדי כעור בלבד, אבל הביא דבתוספתא אי' בפירוש דמייירי אפי' אם בא על השפחה ועל הגוי', ובהא נמי אם כנס לא יוציא. ומה דאמרי' דמשום לזות אין לינשא לה, אי"ז משום הלזות על המעשה זנות, אלא משום שיאמרו כל העולם דלשם זנות נתגירה זו, ולשם זנות כונס אותה [וע' בהערות הגר"א יפהן (הע' 662) דהק', מה שייך נשאה לשם זנות, הרי הוא נושאה כדת משה וישראל, ע"ש מש"כ בזה]. ואף ברננה כזו אמרי' דאם כנס לא מוציא, דמשום רננה אין מוציאין אותה מבעלה, דהא מיהא גיורת היא, ומותרת לבעלה.

וע' בשו"ת רעק"א (קכ"א) שהק' על הרשב"א [שכ' כהריטב"א], בשלמא לענין גיורות שייך לזות זו, אבל בשפחה שנשתחררה מאי איכא למימא, הרי אין בידה לשחרר עצמה. וכ' דלענין שפחה, שהבא עליה עובר בלאו דאורייתא, הי' פשוט דמשו"ה יש לאוסרה, לפי שעי"ז יאמרו דעבר על לאו דאורייתא. אבל לענין נכרית, לא הי' ס"ד לאסור בשביל כך, אלא רק משום שמא גרותה אינה גרות. וע"ז משני או דמשום לזות שמא בא עליה [באיסור דרבנן] ג"כ אין להכניסה לכתחלה, או משום